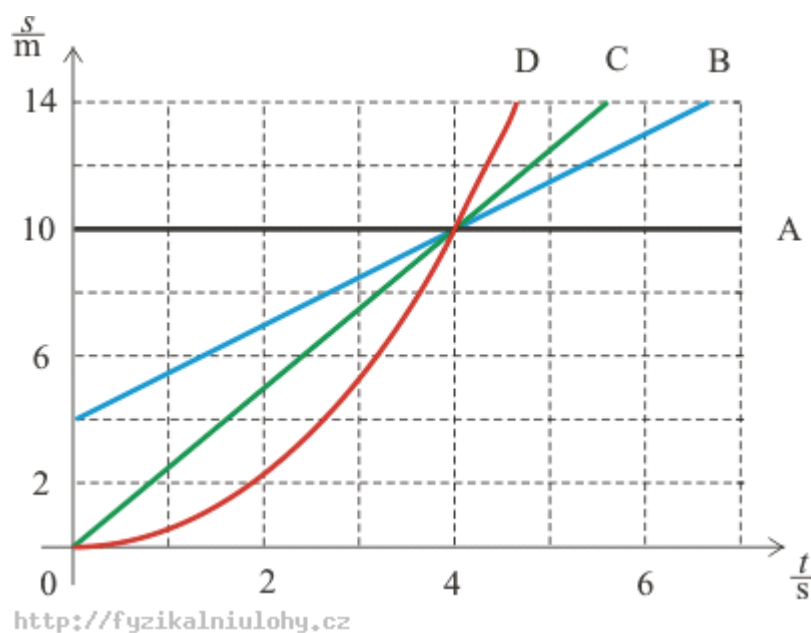

Příklady k procvičení z Fyziky 1

Mechanika hmotného bodu

1. Na obrázku jsou grafy závislosti dráhy na čase přímočarých pohybů autíček A, B, C, D.
- Charakterizujte slovy pohyb jednotlivých autíček.
  - Určete průměrnou velikost rychlosti jednotlivých autíček v časovém intervalu od 0 s do 4 s.
  - Určete velikost okamžité rychlosti jednotlivých autíček v čase 4 s.
  - Sestrojte do jednoho obrázku grafy závislosti rychlosti na čase pro jednotlivá autíčka.
  - Určete celkovou uraženou dráhu v čase 10 s jednotlivých autíček (včetně případné počáteční nenulové dráhy), pokud by pohyb pokračoval podle uvedené grafické závislosti.

Graf A: Dráha autíčka A se s časem nemění. Autíčko je v klidu. Počáteční uražená dráha je 10 m.

Graf B: Jedná se o lineární závislost dráhy na čase. Rychlost pohybu se nemění. Jde o rovnoměrný přímočarý pohyb s počáteční uraženou dráhou 4 m.

Graf C: Jedná se o lineární závislost dráhy na čase. Rychlost pohybu se nemění. Jde o rovnoměrný přímočarý pohyb s nulovou počáteční uraženou dráhou.

Graf D: Grafem dráhy je parabola – dráha narůstá kvadraticky s časem. Rychlost pak roste lineárně s časem. Jedná se o rovnoměrně zrychlený přímočarý pohyb s nulovou počáteční dráhou.

2. Určete trajektorii, velikost rychlosti v a velikost zrychlení hmotného bodu, jehož kartézské souřadnice jsou jako funkce času t vyjádřeny rovnicemi:

$$x = A \cos \omega t, \quad y = A \sin \omega t, \quad z = Bt, \quad \text{obecně a pro hodnoty: } A = 2 \text{ m}, B = 3 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}, \omega_1 = \omega_2 = 3 \text{ s}^{-1}.$$

$$(6,7 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1} ; 18 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2})$$

3. Určete rychlost a zrychlení pohybu, jehož trajektorie závisí na čase podle vztahu (b, c jsou kladné konstanty v základních jednotkách SI):

a) $s = s_0 + ct + \frac{1}{2}gt^2$

b) $s = ce^{-bt}$

(a) $v = c + gt, a = g$; b) $v = -bc e^{-bt}, a = b^2 ce^{-bt}$)

4. Raketa se pohybuje po určité krátkou dobu přímočaře, její trajektorie s závisí na čase t podle vztahu : $s = \frac{2}{9} \sin \frac{\pi t}{2} + s_0$. Určete zrychlení a tohoto pohybu v čase $t = 1$ s.

$$\left(a = -\frac{\pi^2}{18} = -0,55 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2} \right)$$

5. Těleso padá volným pádem. V bodě A své trajektorie má rychlost $4 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, v bodě B má rychlost $16 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Určete:

a) vzdálenost bodů A, B

b) dobu, za kterou těleso vzdálenost mezi body A, B urazí.

(12,1 m; 1,22 s)

6. Hmotný bod padá v tíhovém poli s tíhovým zrychlením $g = 9,81 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Počáteční rychlost $v_0 = 0$. Určete dráhu s , kterou hmotný bod urazí v časovém intervalu mezi $t_1 = 10$ s a $t_2 = 10,5$ s.

(50,3 m)

7. Automobil jel tři čtvrtiny celkové doby jízdy rychlostí $90 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$, zbývající dobu jízdy rychlostí $50 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Určete jeho průměrnou rychlost.

(80 $\text{km}\cdot\text{h}^{-1}$)

8. Lokomotiva se rozjíždí s konstantním zrychlením $0,45 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Určete, za jaký čas a po jaké dráze dosáhne rychlosti $36 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$.

(22,2 s ; 111,1 m)

9. Dvě auta jedou přímo proti sobě. První rychlostí o velikosti $20 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, druhé rychlostí o velikosti $30 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Obě auta jsou schopna zastavit z rychlosti o velikosti $25 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ za 5 s.

a) Jak daleko musí být od sebe auta, aby se nesrazila?

b) Jak daleko by auta musela být, kdybychom započítali reakční dobu řidičů, která je rovna asi 0,2 s?

(130 m; 140 m)

10. Akrobatický lyžař má před odrazem nájezdovou rychlost $57,6 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Předpokládejte, že se na můstku odrazí svisle vzhůru.

a) Určete jeho rychlost za 2 s a výšku, ve které se bude v té době nacházet.

b) Určete maximální výšku skoku.

(12 m; 1,6 s)

11. Míč byl vržen v homogenním gravitačním poli svisle vzhůru a do místa vrhu se vrátil za čas 1,8 s. Do jaké výšky vystoupil?

(4 m)

12. Za jakou dobu dosáhne projektil vystřelený rychlostí $100 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ pod elevačním úhlem 30° výšky 100 m? Odpor prostředí zanedbejte.

(7,23 s; 2,76 s)

13. Z rozhledny o výšce 30 m byl vržen kámen ve vodorovném směru rychlostí $10 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Určete velikost rychlosti při dopadu na zem a vodorovnou vzdálenost místa dopadu od paty rozhledny. Odpor prostředí zanedbejte. ($26,4 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$; $24,5 \text{ m}$)
14. Kulička byla vržena pod úhlem 50° rychlostí $15 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Určete délku vrhu a запиšte vztahy pro složky rychlosti ve směru osy x a y ($22,2 \text{ m}$)
15. Automobil se pohybuje po kruhové dráze o poloměru 100 m rychlostí $90 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Určete velikost jeho dostředivého zrychlení . ($6,25 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$)
16. Uvažujte rotační pohyb Země a určete a) úhlovou rychlost ω rotace Země kolem své osy, b) jakou obvodovou rychlostí rotuje člověk stojící na rovníku. ($7,3\cdot 10^{-5} \text{ s}^{-1}$; $460 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$)
17. Minutová ručička je třikrát delší než vteřinová. Určete, v jakém poměru jsou a) úhlové rychlosti, b) obvodové rychlosti koncových bodů ručiček. ($1/60$; $1/20$)
18. Kolo se otáčí s frekvencí 25 Hz . Brzděním lze dosáhnout, že jeho otáčení bude rovnoměrně zpomalené a kolo se zastaví po čase 30 s od začátku brzdění. Vypočítejte úhlové zrychlení kola. ($5,23 \text{ s}^{-2}$)
19. Sedačka kolotoče je upevněna ve vzdálenosti 240 cm od středu otáčení a vykonává 18 otáček za minutu. Určete jí obvodovou rychlost a dostředivé zrychlení. ($4,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$; $8,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$)
20. Jakou nejmenší rychlost musí mít motocyklista, má-li jezdit na vnitřním povrchu duté koule o poloměru 6 m všemi směry? Těžiště motocyklu a jezdce je $0,9 \text{ m}$ od povrchu. ($7,1 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$)
21. Jak velkou silou působí člověk s hmotností 75 kg na podlahu kabiny výtahu, když
- výtah je v klidu
  - výtah se pohybuje svisle vzhůru se zrychlením $a = 2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$
  - výtah se pohybuje svisle dolů se zrychlením $a = 2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$
- (750 N , 900 N , 600 N)
22. Cyklistka o hmotnosti 55 kg projela na vodorovné silnici zatáčkou o poloměru 20 m rychlostí $27 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Vypočítejte velikost odstředivé síly, která na cyklistku v zatáčce působila. (155 N)
23. Při akrobatickém letu popisuje letadlo rychlostí $360 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$ kružnici o poloměru 400 m ve svislé poloze. Jak velkou tlakovou silou působí letec s hmotností 80 kg na sedadlo v nejvyšším a nejnižším bodě trajektorie? (1200 N , 2800 N)
24. Parašutista o hmotnosti 80 kg padá nejprve se zavřeným padákem rychlostí $50 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Po otevření padáku se jeho rychlost během 2 s sníží na $5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Vypočítejte velikost brzdící síly padáku. (1800 N)
25. Baseballový míček o hmotnosti 300 g byl nadhozen rychlostí $50 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Po úderu pálkaře se pohyboval rychlostí $100 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ v opačném směru. Určete průměrnou sílu $\bar{F}$, kterou působí pálka na míček, jestliže doba trvání úderu je $0,02 \text{ s}$. ($\bar{F} = 2250 \text{ N}$)
26. Kámen o hmotnosti 100 g byl vystřelen z praku svisle vzhůru počáteční rychlostí $20 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Za jak dlouho po vystřelení se bude jeho kinetická energie rovnat jeho potenciální energii? ($0,6 \text{ s}$; $3,5 \text{ s}$)

27. Letadlo o hmotnosti 20 tun letí ve výšce 10 km nad Zemí rychlostí $720 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Jaká je celková mechanická energie letadla vzhledem k Zemi? (2,4 GJ)
28. Za jakou dobu přesune jeřáb s příkonem 10 kW břemeno o hmotnosti 15 tun do výšky 8 m, je-li účinnost celého zařízení 70%? (168 s)
29. Po vodorovné trati se rozjíždí vlak se zrychlením $0,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Jakou práci vykoná lokomotiva o tažné síle 40 kN za čas $t = 1$ minuta? (36 MJ)
30. Určete práci, kterou je třeba vynaložit na stlačení nárazníkové pružiny vagonu o délku $x_0 = 50 \text{ mm}$, jestliže pro sílu při stlačení o délku x platí vztah: $F = kx$ (k je tuhost pružiny). O této pružině je známo, že těleso o hmotnosti $m = 3 \text{ kg}$ upevněné na konci pružiny kmitá s frekvencí $f = 159,15 \text{ Hz}$. (3,75 kJ)
31. Na jednozvratnou páku délky 120 cm působí na konci síla o velikosti 300 N. Síla svírá s podélnou osou páky úhel 40° . Jak velký je moment síly? (231,4 N.m)
32. Délka tyče je 1,2 m a na jejích koncích jsou zavěšena závaží o hmotnostech 5 kg a 7 kg. Kde musíme tyč podepřít, aby zůstala v rovnováze? (0,7 m a 0,5 m)
33. Malý vozík o hmotnosti m sjíždí bez smýkání po dráze zakončené válcovou plochou o poloměru r . Z jaké minimální výšky musí vozík sjíždět, aby projel celou kruhovou smyčku této válcové plochy? Moment setrvačnosti, valivý odpor koleček a odpor vzduchu zanedbejte. ($5/2 r$)